

Tartalom.

ALSÓFEHÉR VÁRMEGYE ŐSKORA.

Irta: HERPEY KÁROLY.

Ős kőkorszak (palaeolith aera)	3
A neolith korszak	12
A fémek korszaka.	
I. A réz időszaka	36
II. Bronz kor	39
III. A vas kor	56
Alsófehér vármegye terepén előforduló emlékek és leletek össze- állítására	79

ALSÓFEHÉR VÁRMEGYE TÖRTÉNETE A RÓMAI KORBAN.

Irta: Dr. CSERNY BÉLA.

Bevezetés	107
I. korszak. Vármegyénk területe a római hódítás előtt	111
II. korszak. Vármegyénk területe a római hódítás alatt mint a a Dacia Provincia Augusti része.	
1. A meghódítás	126
2. Vármegyénk betelepítése	130
3. Az utak	132
4. A római castrumok, őrhelységek, coloniák és municipiumok	140
5. Apulum álló táborának megalapítása	155
6. A legiók és a segédcsapatok szervezése és széthelyezése	161
7. A helytartók	174
A) A helytartók a régebbi szervezet szerint	175
B) Helytartók consularis ranggal	177
8. A legio XIII. Gemina katonai élete	181
9. A legio XIII. Geminához tartozó segédcsapatok viszonyai	189

10. A legio XIII. Gemina tisztí kara.	
a) A legio legatusai	189
b) A legio tribunusai	192
c) Az alák és cohorsok praefectusai	194
d) A legio centuriói	195
11. Apulum városának keletkezése	198
12. Alsófehér vármegye területén levő helységek elpusztulása	204
13. Vármegyénk területének második fölvirágzása	210
14. A procuratorok.	
a) Procuratorok Dacia két részre való felosztása idejéből	218
b) Dacia hármias felosztása idejéből	218
c) Az egyesített procuratorságok idejéből	219
d) Ismeretlen pályafutásúak	220
15. A városok és községek szervezete és kormányzása	220
16. A köz-, magán- és egyesületi élet	224
17. Vallási viszonyok és temetkezési emlékek	231
18. A bányaipar és a bányagazgatás	243
19. Pénzügyi viszonyok, az apulumi pénzverde és a Daciában vert római pénzek	248
Az idősebb Philippus idejéből	251
Otacilia császárné idejéből	252
Az ifjabbik Philippus idejéből	253
Traianus Decius császár idejéből	253
Etruscilla császárné idejéből	254
Herennius Etruscus idejéből	254
Hostilianus idejéből	255
Trebonianus Gallus idejéből	255
Volusianus idejéből	255
Aemilianus császár idejéből	256
Az idősebb Valerianus idejéből	256
Gallienus császár idejéből	256
20. A tartománygyűlés	258
21. Vármegyénk területének utolsó fölvirágzása és a tartománnyal együttes bukása	260
III. Vármegyénk területén talált római maradványok és leletek leírása és statisztikája.	
1. Általános áttekintés	266
2. Apulum részleges feltárása	276
3. Az Apulumban alkalmazott római építésmód	288
4. Apulum köz- és magánépületei	297
5. Az ipar és a művészet	298
6. Az Alsófehér vármegye területén felszínre került régiségleletek egybefoglalása	340
A) Kőföliatok a lelhelyek szerinti sorrendben.	
I. Gyulafehérvár (Apulum).	
a) Jupiternek szentelt föliatok	341

b) Mithrasnak	szentelt fölíratok	364
c) Apollónak	» »	369
d) Mercurnak	» »	371
e) Junónak	» »	371
f) Venusnak	» »	372
g) Mínevának	» »	373
h) Dianának	» »	375
i) Libernek (Bacchus)	» »	377
j) Herculesnek	» »	379
k) Aesculapius és Hygeanak	» »	380
l) Fortunának	» »	385
m) Silvanusnak	» »	387
n) Serapisnak	» »	390
o) Glycon istenségnek	» »	391
(o) p) A »Genius«-nak	» »	391
(g) q) Nemesisnek	» »	393
r) A római császároknak	» »	395
s) Tisztviselőkre	vonatkozó fölíratok	401
t) Katonákra	» »	404
u) Társulatok védnökeire	» »	410
v) Sirkövek fölíratái		411
II. Maros-Portus (Colonia Apuli).		
a) Jupiternek	szentelt fölíratok	429
b) Mithrasnak	» »	432
c) A Mater Magnanak	» »	433
d) Venusnak	» »	434
e) Dianának	» »	434
f) Aesculapius és Hygeanak	» »	435
g) Fortunának	» »	436
h) Silvanusnak	» »	436
i) Különböző fölíratok		437
k) Sirkövek fölíratái		440
III. Zalathna (Ampelum).		
a) Jupiternek	szentelt fölíratok	441
b) Különböző istenségeknek	» »	446
c) Császároknak	» »	449
d) Sirkövek fölíratái		451
e) Vegyes fölíratok		458
IV. Abrudbánya		
V. Verespatak (Alburnus Maior).		
a) Jupiternek	szentelt fölíratok	462
b) Libernek	» »	463
c) Különböző istenségeknek	» »	463
d) Sirkövek fölíratái		464
e) Különböző fölíratok		467
VI. Alsó-Maros-Váradja		

VII. Kisfalud	469
VIII. Sárd	471
IX. Magyar-Igen	473
X. Tótfalud	473
XI. Petrosán	474
XII. Tibor	476
XIII. Boros-Bocsárd	476
XIV. Diód	477
XV. Nagy-Enyed	477
XVI. Maros-Ujvár	480
XVII. Felvincz	480
XVIII. Székely-Földvár	481
XIX. Koslárd	482
XX. Oláh-Dálya	482
XXI. Spring és Drassó közt	483
XXII. Alvincz	483
XXIII. Borberek	485
XXIV. Karna	486
Függelék a Gyulafehérvárt (Apulum) talált fölírtos kövekhez	486
Alsófehér vármegye szomszédságában talált római fölírtos kövek.	
I. Szászsebes	496
II. Algyógy (Germizara)	498
III. Csigmo (Petrae)	499
IV. Magyar-Peterd	500
Ackner és Müller által közölt római fölírtos kövek, melyek azonban a Corpus Inscript. Latinarum szerint hamisítványok	501
B) Viasztáblák	504
C) Téglabélyegek.	
I. Gyulafehérvár (Apulum)	521
II. Maros-Portus	532
III. Sárd	533
IV. Különböző helyeken levők	533
Egyéb tárgyakon levő bélyegek.	
A) Mécsesek	534
B) Szemorvos bélyege	536
C) Kőpadon levő betűk	536
D) Gyűrűn levő betűk	536
E) Edényeken levő betűk	536
7. A római korból való római leletek statisztikája	537
1. Abrudbánya	538
2. Alsógáld. 3. Alvincz. 4. Berve. 5. Besenyő. 6. Bisztra. 7. Borberek. 8. Boros-Bocsárd	539
9. Csáklya. 10. Csekelaka. 11. Diód. 12. Felgyógy. 13. Felső-Gáld. 14. Felső-Orbó. 15. Felső-Ujvár. 16. Felvincz	540
17. Fugad. 18. Gergelyfája. 19. Gyulafehérvár	541

20. Háporton	544
21. Hosszutelke. 22. Ispánlaka. 23. Káptalan. 24. Karácsonfalva. 25. Karna. 26. Kisfalud. 27. Kis-Solymos. 28. Karna. 29. Krakkó	545
30. Kutyfalva. 31. Magura. 32. Magyar-Igen. 33. Magyar-Lapád. 34. Maros-Décse. 35. Maros-Gezse. 36. Maros-Portus	546
37. Maros-Szent-Imre. 38. Maros-Szent-Király. 39. Maros-Ujvár. 40. Maros-Váradja. 41. Monora. 42. Nagy-Enyed	548
43. Nyágra. 44. Oláh-Lapád. 45. Ompolyicza. 46. Oroszi. 47. Ozd. 48. Paczalka	549
49. Petrosán. 50. Poklos. 51. Remete. 52. Sárd. 53. Sebeshely. 54. Sorostély. 55. Spring. 56. Szász-Csanád	550
57. Szász-Ujfalu. 58. Székás. 59. Tibor. 60. Tompaháza. 61. Topánfalva. 62. Tótfalud. 63. Vajasd. 64. Valea-Doszuluj. 65. Verespatak	551
66. Vizakna. 67. Vládháza. 68. Zalathna	552
8. A római hódítás előtti korból való leletek statisztikája	
1. Berve. 2. Buzd. 3. Csáklya	553
4. Csora. 5. Felgyógy. 6. Gergelyfája. 7. Gyulafehérvár. 8. Ispánlaka	554
9. Kákova. 10. Kis-Cserged. 11. Kutyfalva	555
12. Maros-Portus	556
13. Maros-Ujvár. 14. Nagy-Cserged. 15. Vingárd. 16. Vizakna. 17. Zalathna	557
Zárószó	559

